

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I JÖNKÖPING**

DOM
2016-03-10
Meddelad i
Jönköping

Mål nr
6097-15

SÖKANDE

Sandå Sverige AB, 556467-7119
Box 732
162 17 Danderyd

Ombud: Advokaterna Maria Pedersen och Ingrid Sandstedt Nordfeldt
Advokatfirman Pedersen AB
Box 3462
103 69 Stockholm

MOTPART

Bostads Aktiebolaget Vätterhem, 556012-3704
Box 443
551 16 Jönköping

SAKEN

Överprövning av en upphandling enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, LOU

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår ansökan.

BAKGRUND

Bostads Aktiebolaget Vätterhem (Vätterhem) har inlett ett förenklat upphandlingsförfarande för tilldelning av offentligt kontrakt som benämns Ramavtal för måleriarbeten 2016 (refnr: 15/1). Genom tilldelningsbeslut har annan leverantör än Sandå Sverige AB (bolaget) antagits. Bolaget har ansökt om överprövning.

Dok.Id 189516

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2201 550 02 Jönköping	Hamngatan 15	036-15 66 00 E-post: forvaltningsrattenijonkoping@dom.se www.forvaltningsrattenijonkoping.domstol.se	036-15 66 55	måndag – fredag 08:00-16:00

Förfrågningsunderlaget*Upphandlingens föremål och formerna för anbudsgivning*

Upphandlingen avser måleritjänster och ska utnyttjas när Vätterhem inte upphandlar tjänsterna genom separata upphandlingsförfaranden. För målade och tapetserade ytor ska ny slutyta baseras på referensbilder. Uppdragen kommer, i huvudsak, att omfatta invändiga tapetserings- och målningsarbeten och utförs i samband med in- och utflyttningar eller i samband med löpande underhållsarbeten. Utöver lägenheter kan andra typer av utrymmen förekomma såsom tvättstugor, trapphus, kommersiella lokaler m.m. Även utvändiga målningsarbeten kan komma att avropas. Avtalsperioden omfattar två år med möjlighet till maximalt två års förlängning. Avrop sker enligt rangordning eller genom förnyad konkurrensutsättning Observera att Vätterhem alltid har möjlighet att köpa varor, tjänster och byggentreprenader som omfattas av detta avtalsområde genom separat upphandlingsförfarande. Rangordning tillämpas på avrop som avser s.k. vanliga arbeten som beställs med kort framförhållning, d.v.s. uppdrag i enskilda lägenheter, uppdrag som ska utföras inom tre veckor, eller uppdrag som bedöms understiga 200 000 kr. Arbeten som avropas enligt rangordning ersätts enligt den fastställda prislista som leverantören lämnat i sitt anbud. En rangordning upprättas enligt anbudsutvärdering för respektive område. Vid förnyad konkurrensutsättning bjuds samtliga ramavtalsleverantörer för samtliga områden in på nytt för att lämna anbud avseende arbetet ifråga. Sådan uppdrag kan ha en tydligare formulering om tekniska krav, kompetens eller särskilda omständigheter i det enskilda fallet. Som grund för utförande kommer Vätterhem tillhandahålla AMA-kodad arbetsbeskrivning, åberopa utförande baserat på referensbilder, eller överlåta till leverantören att utföra de behandlingar som erfordras och bedöms rimliga för det aktuella objektet. Exempel på vad som kommer att preciseras vid förfrågan.

- **Pris:** totalpris, pris för enstaka tjänster eller efterfrågad kompetens

- **Leverans:** speciell leveranstid eller leveransdatum
- **Genomförande:** kompetens, tillgänglighet, eller utförande
- **Idé:** speciellt syfte, behov, värdegrund eller tema
- **Miljö:** egenskaper hos leverantör, vara eller utförande

Vad gäller ersättningsformer visar referensytor med bilder på vanligt förekommande färdigmålade och tapetserade ytor. Tanken är att Vätterhem ska välja den kvalitet på målade slutytan som önskas, varefter utförandet överlämnas till leverantören som har kompetensen att välja lämpliga behandlingar för att uppnå den beställda ytan. Bifogade referensbilder är kopierade från originalbilder och kan avvika något från originalbild. Målningsbeskrivning där aktuella referensytor är redovisade framgår av bilaga 1. Ersättning för utförda arbeten baseras utifrån å-priser eller timkostnad som leverantören specificerar enligt Excel-filen som sedan ska bifogas till leverantörens anbud. Angivna priser ska innefatta samtliga kostnader för åtagandet t.ex. redskap, material, löner, vinst, försäkringar traktamenten, avgifter o.s.v. Transporter ersätts inte, varken vid enhetspriser eller vid löpande räkning så tillvida annat inte har överenskommit. Vätterhem betalar inte några avgifter eller kostnader utöver det som uttryckligen framgår av avrop, kontrakt eller avtal. Bilaga 1 är uppbyggd enligt följande:

- **POSITION 1 – ENHETSPRISER FÖR UTFÖRDA ARBETEN ENLIGT Å-PRISLISTA:** Pris baserat på enhetspriser kr/kvm, löpmeter, luft, eller st. Detta är alltid HUVUDREGELN för beställning, arbete och ersättning.
- **POSITION 2 – ACKORDSMÄTNING ENLIGT Å-PRISLISTA:** Pris baserat på ackordsmätning för in- och utvändiga arbeten, då debitering enligt huvudalternativ inte tillämpas. Exempel på arbeten som kan komma att ackordmätas är utvändiga arbeten, ombyggnadsprojekt, trapphus och kommersiella lokaler. Som grund för utförande kommer Vätterhem att tillhandahålla AMA-kodad arbetsbeskrivning, åberopa utförande baserat på referensbilder, eller överlåta åt leverantören att utföra de behandlingar som erfordras och bedöms lämpliga för det aktuella objektet.
- **POSITION 3 – TIMKOSTNAD ENLIGT Å-PRISLISTA (LÖPANDE RÄKNING):** Pris baserat på kr/tim, inklusive det tillägg som anges under punkt 2B i å-prislista, exklusive material, för in- och utvändiga arbeten, då debitering enligt huvudalter-

nativ med enhetspriser enligt position 1 inte tillämpas. Exempel på arbeten som kan komma att ackordmätas är utvändiga arbeten, ombyggnadsprojekt, trapphus och kommersiella lokaler. Som grund för utförande kommer Vätterhem att tillhandahålla AMA-kodad arbetsbeskrivning, åberopa utförande baserat på referensbilder, eller överlåta åt leverantören att utföra de behandlingar som erfordras och bedöms lämpliga för det aktuella objektet.

Anbudsprövningen

Efter anbudsöppning sker:

1. Rättelse och nollställning av anbud,
2. Kvalificering av anbud (krav på anbudslämnare/tjänst/vara)
3. Utvärdering av anbud (bedömning av angivna kriterier)

Processen för kvalificering och utvärdering kan ske samtidigt. Kontroller av leverantörens registreringar kan komma att ske och anbud kan komma att antagas utan föregående förhandling. Som tilldelningsgrund tillämpas lägsta pris.

Tilldelningsbeslutet

Av tilldelningsbeslutet med tillhörande handlingar framgår bl.a. följande.

Fem leverantörer har lämnat anbud, varav samtliga ansetts kvalificerade.

Tre anbud har antagits för vardera av följande geografiska områden:

- Område A: Råslätt
- Område B: City inkl. Strandängen
- Område C: Öxnehaga
- Område D: Österängen/Tenhult/Ödestugu
- Område E: Bottnaryds Bostads AB

Bolagets anbud har dock inte antagits för något område.

YRKANDEN

Bolaget yrkar att förvaltningsrätten ska besluta att upphandlingen ska göras om.

Vätterhem anser att ansökan ska avslås.

VAD PARTERNA ANFÖR

Bolaget

Inställning

Vätterhem har brutit mot LOU genom att i förfrågningsunderlaget uppställa föreskrifter i förfrågningsunderlaget som inte uppfyller de krav som följer av de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § LOU. Detta dels i form av en otillåten avropsmodell, dels genom otillåtna hänvisningar till varumärke. Detta har medfört att bolaget lidit skada eftersom det inte haft möjlighet att offerera ett tillräckligt konkurrenskraftigt anbud avseende priser.

Otillåten avropsmodell

Trots att Vätterhem har ställt upp beloppsgränser samt vissa specifikationer för när rangordning respektive förnyad konkurrensutsättning kommer att användas finns det ändå stor möjlighet för Vätterhem att efter fritt skön, från fall till fall, bestämma hur stort ett avrop ska uppskattas vara beroende på hur uppdelning av en målningsentreprenad görs, bestämma genomfördetid och bestämma framförhållning. Det finns inget som hindrar att Vätterhem en gång gör ett större avrop där flera lägenheter ska ingå och därför tillämpar förnyad konkurrensutsättning och nästa gång delar upp lägenheter och tilldelar rangordnad leverantör ett mindre avrop i taget, där endast exempelvis en lägenhet ska ingå. Vätterhem kan även helt godtyckligt avgöra om det rör sig om arbeten med kort eller lång framförhållning. På så vis får Vätterhem en möjlighet att som en efterhandskonstruktion välja vilka belopp eller tidsgräns som kommer att utgöra gränsen för val av avropsordning. Denna omständighet medför att den angivna avropsmodellen är otydlig och innebär att Vätterhem har en stor möjlighet att manipulera modellen genom att själv bestämma om rangordning eller förnyad konkurrensutsättning ska tillämpas

Detta innebär i praktiken även att Vätterhem får möjlighet att styra vilken leverantör som ska tilldelas sett specifikt kontrakt.

Genom den angivna avropsmodellen ges leverantörerna ingen ledning i hur anbuden ska utformas vad gäller pris. Bolaget har inte fått möjlighet att bedöma när det är möjligt att lämna ett nytt pris i en förnyad konkurrensutsättning respektive när bolaget är bundet av det pris som lämnats i anbudet. För det fall Vätterhem hade tillämpat en avropsmodell som uppfyller kraven i LOU och som är förutsägbar hade bolaget haft möjlighet att lämna ett annat pris och således haft möjlighet att vinna upphandlingen.

Otillåtna hänvisningar till varumärke

I förfrågningsunderlagets prisbilaga anges bl.a. följande:

1A

[...]

Kök/övriga rum: *Väggar tapetsering. Tapet D32:03, C32:03; Tapet prisklass 7, typ Borosan eller likvärdig.*

[...]

Kök/övriga rum: *Tilläggspris vid byte av tapet prisklass 7, till tapet Non-Woven kvalitet, typ Easy Up (understrykning tillagd).*

Vidare anges bl.a. följande:

Position 3

[...]

Tapet Borosan eller likvärdig

Tapet Non Woven kvalitet typ Easy Up (Understrykning tillagd)

Tapeten Borosan Easy Up är en tapet från företaget Easy Up. Vätterhem har således hänvisat till en viss tapet i strid med 6 kap. 4 § LOU.

Bolaget har inte kunnat utläsa vilka egenskaper hos materialet som Vätterhem tillmäter betydelse för att avgöra om offererad produkt har en kvalitet som är likvärdig med den angivna. Det innebär därmed ett stort risktagande

för bolaget att kalkylera med andra varumärken än den av Vätterhem angivna.

Vätterhem

Inställning

Förfrågningsunderlagets föreskrifter uppfyller de krav som följer av de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § LOU. Bolaget har i vart fall inte lidit och kan inte heller komma att lida skada i LOU:s mening.

Avropsmodell

Vad gäller förfrågningsunderlagets föreskrifter om avrop bör beaktas att s.k. komboavtal (ramavtal som innehåller flera sätt att avropa) är en allmänt accepterad och använd ramavtalsmodell som inte kan anses rättsvidrig, tvärt om. Principen om öppenhet innefattar inte något krav på att ett avropsobjekt ska definieras i förväg, utan det är tillräckligt att ange att uppdrag över ett visst belopp eller en viss tidsgräns kommer att konkurrensutsättas istället för att avropas genom rangordning. Verklighetens företag lever i en värld med bristande information där beslut alltid måste fattas under betydande osäkerhet. Variationen av arbeten beror till stor del på omständigheter utanför Vätterhems kontroll, t.ex. beroende på rörläckor, in- och avflyttning av hyresgäster, dödsfall, politiska beslut, skadegörelse, förhandlingar, skötsel m.m. Det ligger i verksamhetens och i ramavtalets natur att det inte på förhand går att säga när, var, hur och vad tjänsterna kommer att omfatta. Den inneboende osäkerheten innebär dock inte att det råder oklarheter kring när rangordning respektive förnyad konkurrensutsättning kan nyttjas eller att det skulle uppstå en valfrihet att välja leverantör eller att beräkna kontraktsvärden på ett sätt som annars inte existerar i upphandlingsförfaranden.

Otillåtna hänvisningar till varumärke

Den aktuella upphandlingen är en funktionsupphandling av måleritjänster, inte tapeter. Kravet är referensytan, inte materialet (som ingår i angivet pris). Det finns inget krav i förfrågningsunderlaget på att leverantören ska använda visst märke som bolaget påstår, vilket är tydligt om förfrågningsunderlaget läses i sin helhet. Det av bolaget påstådda kravet förekommer endast i anbudsformuläret benämnt à-prislista och är alltså inte hänförligt till den tekniska specifikationen, d.v.s. den del som beskriver själva föremålet för upphandlingen. Därmed omfattas det påstådda kravet inte av bestämmelsen i 6 kap. 4 § LOU. Vidare bör beaktas att ett reellt innehåll bidrar till att förbättra konkurrensen, inte försämra den. Genom att exemplifiera vad en leverantör kan förvänta sig att hyresgästerna förväntar sig och att ange en prisklass och en kollektion (Easy up är för övrigt inte ett varumärke) får leverantörerna en bättre bild och utgångspunkt för beräkningen av sitt anbud. Anbudet får då också bättre jämförbarhet än om utgångspunkt saknats.

För det fall rätten skulle anse att exemplifieringen ska ses som ett krav och utgör tekniska specifikationer har bolaget i vart fall inte lidit skada. Att en leverantör har möjlighet att uppfylla krav på flera sätt utöver anvisade alternativ kan inte anses konkurrensbegränsande, utan tvärt om.

SKÄLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE**Gällande regler**

I 1 kap. 9 § LOU anges att upphandlande myndigheter ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas.

Av 6 kap. 4 § LOU framgår att de tekniska specifikationerna inte får innehålla uppgifter om ursprung, tillverkning eller särskilt framställningssätt eller hänvisningar till varumärke, patent, typ, ursprung eller tillverkning, om detta leder till att vissa företag gynnas eller missgynnas. Sådana uppgifter och hänvisningar får dock förekomma i specifikationerna, om det annars inte är möjligt att beskriva föremålet för upphandlingen tillräckligt preciserat och begripligt. En sådan uppgift eller hänvisning skall följas av orden ”eller likvärdigt”.

Högsta förvaltningsdomstolen har i rättsfallet HFD 2013 ref. 5 uttalat bl.a. följande. Av 16 kap. LOU framgår att domstolsprocessen i ett upphandlingsmål inleds genom en ansökan och att processen avser en överprövning av den upphandling som klandras i ansökningen. Överprövningen tar inte sikte på upphandlingens materiella resultat utan endast på om myndigheten förfarit formellt korrekt och iakttagit de upphandlingsprinciper och förfaranderegler som anges i LOU. Vid bifall ska domstolen besluta antingen att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan den har rättats. Domstolen är inte beroende av yrkande från parterna när den ska avgöra vilken av dessa åtgärder som den ska besluta om (RÅ 2005 ref. 47) och den som fått bifall till sin ansökan har inte rätt att föra talan mot domstolens val av åtgärd (HFD 2012 ref. 2).

Av EU-domstolens praxis (jfr domstolens dom i målet C-532/06, Lianakis, och där gjorda hänvisningar) framgår bl.a. följande. Anbud ska prövas enligt föreskrivna tilldelningskriterier efter att den upphandlande myndigheten kontrollerat lämpligheten hos de leverantörer som inte ska uteslutas. Det är teoretiskt sett inte uteslutet att kontrollen av anbudsgivarnas lämplighet och tilldelningen av kontraktet kan äga rum samtidigt. Det är dock fråga om två skilda moment som omfattas av olika bestämmelser. Den upphandlande myndigheten ska nämligen vid kontrollen av anbudsgivarnas lämplighet utgå från kriterierna avseende leverantörers ekonomiska samt tekniska och

yrkesmässiga kapacitet (kallade ”kriterier för kvalitativt urval”). Tilldelningen av kontraktet däremot genomförs mot bakgrund av kriterierna lägsta pris eller det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet.

Förvaltningsrättens bedömning

Inledningsvis konstateras att det i mål om ingripande enligt LOU som huvudprincip gäller att den part som gör gällande att en upphandling är felaktig på ett klart sätt ska ange på vilka omständigheter han grundar sin talan och att domstolens prövning är begränsad till de grunder som parten har åberopat (se RÅ 2009 ref. 69).

Avropsmodell

Högsta förvaltningsdomstolen har i rättsfallet RÅ 2010 ref. 97 funnit att ett förfrågningsunderlag som ger upphandlande myndighet en valfrihet i fråga om vilken modell som ska användas vid tilldelning av kontrakt inte uppfyller de krav som följer av de grundläggande principerna om likabehandling och öppenhet. Den i rättsfallet aktuella upphandlingen hade därför inte skett på ett så öppet och förutsägbart sätt som förutsätts i LOU.

Varken i LOU eller i praxis uppställs något hinder mot att använda rangordning respektive förnyad konkurrensutsättning som modell för tilldelning av kontrakt inom ramen för ett och samma ramavtal. Detta gäller dock med den begränsningen att förfrågningsunderlaget inte får ge den upphandlande myndigheten en valfrihet i fråga om vilken modell som ska användas. Det måste därför finnas klara gränser för när rangordning respektive förnyad konkurrensutsättning ska tillämpas. I förevarande fall finns sådan klara gränser, d.v.s. alla kontrakt där relevant gräns underskrids ska tilldelas genom rangordning medan alla kontrakt där relevant gräns överskrids ska tilldelas genom förnyad konkurrensutsättning. Mot bakgrund härav har bolaget

inte förmått göra sannolikt att förfrågningsunderlagets föreskrifter har utformats i strid med de grundläggande principerna i LOU.

Otillåtna hänvisningar till varumärke

Kammarrätten i Jönköping har i dom den 4 augusti 2011 i mål nr 1903-11 m.fl. uttalat bl.a. följande. Frågan i målen är i första hand om kommunerna haft rätt att i förfrågningsunderlaget hänvisa till referensprodukter (särskilda varumärken) på sätt som skett. Eftersom såväl LOU som bakomliggande direktiv särskilt reglerar denna typ av hänvisningar, måste enligt kammarrättens mening prövningen i första hand göras enligt denna särskilda reglering [...] Enligt kammarrättens mening är det normalt sett svårt att tänka sig en situation när en hänvisning till visst varumärke i en upphandling varken gynnar eller missgynnar vissa företag (jfr Kammarrätten i Göteborgs dom den 30 september 2010, mål nr 2193-10, och Falk, Lag om offentlig upphandling - en kommentar, 2009, s. 216) [...] Avgörande för frågan om det varit möjligt eller inte för kommunerna att beskriva föremålet för upphandlingen bör vara om en sådan beskrivning, t.ex. av krav på funktion och egenskaper, hade inneburit att det blev mer tydligt och begripligt för leverantörerna vad myndigheterna efterfrågade [...] Kommunerna har i förfrågningsunderlaget även angett att likvärdiga produkter accepteras. Det är därmed inte möjligt att förkasta ett anbud enbart p.g.a. att varorna inte överensstämmer med specifikationer som det hänvisas till, om anbudsgivaren i sitt anbud kan visa att dess lösningar på ett likvärdigt sätt uppfyller kraven i den tekniska specifikationen (jfr t.ex. Sundstrand, Offentlig upphandling - LOU och LUF, 2010, s. 146 f.). Normalt uppfylls således genom tillägget ”eller likvärdigt” grundläggande krav på icke-diskriminering och dörren hålls öppen för leverantörer med i princip likvärdiga varor (jfr prop. 2006/07:128 s. 193 f. och Forsberg, Upphandling enligt LOU, LUF och LOV, 2009 s. 141 f.; jfr även EU-domstolens domar i mål C-359/93 och C-328/96, ”Unix I och II”). Att det kan vara enklare för en anbudsgivare att offerera referensprodukten kan därmed inte i sig innebära att upphandlingen skett i strid med

likabehandlingsprincipen, i vart fall inte i situationer som den förevarande där hänvisningen är förenlig med den särskilda regleringen i 6 kap. 4 § LOU. Om undantagssituation enligt 6 kap. 4 § LOU och bakomliggande direktivsbestämmelse föreligger och tillägg ”eller likvärdigt” gjorts, kan det vidare enligt kammarrättens mening inte med stöd av transparensprincipen krävas att upphandlande myndighet fullständigt redogör för hur likvärdighetsbedömningen avses gå till, eftersom den särskilda regleringen i 6 kap. 4 § LOU då inte skulle fylla något syfte

De i à-prislistan angivna beskrivningarna syftar till att specificera föremålet för upphandlingen i relevanta delar. De är därför att betrakta som obligatoriska krav i form av tekniska specifikationer. Genom att särskilt ange vissa varumärken eller viss typ har Vätterhem således gynnat vissa leverantörer och missgynnat andra. Fråga är därefter om det varit möjligt eller inte för Vätterhem att beskriva föremålet för upphandlingen tillräckligt preciserat eller begripligt utan att hänvisa till varumärke eller typ. Avgörande för denna fråga är i sin tur om det hade blivit mer tydligt och begripligt för leverantörerna vad Vätterhem efterfrågade för det fall hänvisningarna tagits bort eller ersatts med annan beskrivande text.

Såvitt framkommit är det avgörande för om leverantörens arbete uppfyller Vätterhems krav att den av leverantören behandlande ytan motsvarar den av Vätterhem angivna referensytan. Vad som anges i à-prislistan får förstås så att en tapet av visst slag i förekommande fall motsvarar referensytan. Enligt förvaltningsrättens mening har det inte framkommit skäl att anta att det hade blivit mer tydligt och begripligt för leverantörerna vad Vätterhem efterfrågade för det fall de aktuella hänvisningarna tagits bort eller ersatts med annan beskrivande text. De aktuella hänvisningarna medför således inte att förfrågningsunderlaget utformats i strid med LOU. Att förfrågningsunderlaget inte innehåller någon fullständig bedömning för hur likvärdighetsbedömningen avses gå till föranleder ingen annan bedömning.

Sammantagen bedömning

Bolaget har inte förmått göra sannolikt att Vätterhem brutit mot LOU på sätt som medför att bolaget lider eller kan komma att lida skada i LOU:s mening. Ansökan ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1 D LOU)

Bo Johansson

Föredragande har varit Ulf Nordberg.

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Jönköping. **Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.**

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress

där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

I vissa mål får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. Detta gäller mål om överprövning enligt:

- lagen (2007:1091) om offentlig upphandling,
- lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster, eller
- lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet.

I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.